

הצב והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת שלח תשפ"א

גלוון מס' 17 • שנה א'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת שלח

שלח לך אנשים. במדבר, זש"ה מקצה רגלים וכו' שולח דברים ביד כסיל וכי כסילים היו מרגלים והלא כבר נאמר שלח לך אנשים ובכל מקום שנאמר אנשים בני אדם צדיקים הם וכו' אלא על שהוציאו דבה על הארץ שנאמר ומוציא דבה הוא כסיל אעפ"כ בני אדם גדולים היו ועשו עצמן כסילים ע"כ. יש להוסיף עוד מה שנקראו המרגלים בשם כסיל, י"ל על דרך שאמרו חז"ל [חגיגה ד.]. איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו, ואלו האנשים קבלו מתנת ארץ ישראל ארץ זבת חלב ודבש והלכו ואיבדוה בידים, לזה אכן יקרא כסיל.

שלח לך. פירש"י לדעתך. מהו לדעתך, י"ל עפ"י מ"ש בגמ' (ב"ב ה:) מלמדי תינוקות כגון מאן, אמר רב כגון רב שמואל בר שילת, דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת דהוה קאי בגינתא, א"ל שבקתיה להימנותן אמר ליה הא תליסר שני דלא חזיא לי והשתא נמי דעתאי עליוהי, פירוש תמיד דעתו נתונה עליהם להצלחתם, וזהו שלח לך לדעתך פירוש שתתן דעתך עליהם בהליכתם לבל יכשלו.

שלח לך אנשים וגו'. פירש"י אני אמרתי להם שהיא טובה וכו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים. צ"ב דא"כ אין בהם אשמה כ"כ מאחר שהקב"ה נתן להם מקום לטעות. וי"ל עפ"י מה שפירש בשפת אמת דלכאורה מה פשר ציווי השליחות הרי לא הוטב בעיני ד', רק שזו היתה עצה להנצל ממכשול ע"י שהי"ת עשה מזה מצוה והלכו בתורת מצוה ואולי היא תגן עליהם ע"כ.

ולפי"ז י"ל באופן אחר דהנה אמרו חז"ל (קידושין לא.) גדול המצוה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, והטעם כתבו התוס' שם (ד"ה גדול המצוה) כיון דע"י הצווי יש לו התנגדות היצו"ר וצריך להתגבר עליו ולנצחו לכן שכרו גדול. והנה כאן כיון שראה הקב"ה שעתידים לילך לחפור את הארץ ולהוציא דבתה, עלול היה זה להיות חטא ועון פלילי שאין לו כפרה שכן אני אמרתי להם שהיא טובה וכו', נמצא זו

לה"ר, ואולם באשר אלו המרגלים לא לקחו מזה מוסר ולא השפיע עליהם כלל, מזה מוכח דרשעים היו, וז"ש ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר.

שלח לך. פרש"י לדעתך אני איני מצוה לך וכו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה. קשה דא"כ ניטלה מהם הבחירה, ומה הועיל הקב"ה כביכול בזה שנתן להם רשות לשלוח מרגלים, אדרבה היא שגרמה להם, וכעין זה הקשה באלשיך הק'.

וי"ל דהנה אמרו חז"ל (קידושין לא.) גדול המצווה ועושה משאינו מצווה ועושה, והטעם כתבו התוס' שם (ד"ה גדול המצווה) נראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח ע"כ. וביאור הדברים דכיון שציווי ד' גורם בע"כ להתנגדות היצו"ר דא"כ ליכא בחירה, ובהכרח שיוצרך להתגבר על יצרו וע"כ שכרו גדול ממי שאינו מצווה ואין לו צורך להתגבר על יצרו, לפיכך שכרו פחות מן המצווה. וז"ש הקב"ה אני איני מצווה, כיון דא"כ יהיו בבחי' מצווים ואז תהיה התנגדות היצו"ר וחיייהם שיהיה להם מקום לטעות, ע"כ לא ציווה ד' בעצמו אלא משה לדעתו, כדי שלא תהיה שליחת המרגלים מצות עשה וממילא לא יתקוף אותם יצרם כ"כ, אך למרבה הצער גם זה לא הועיל.

איש אחד איש אחד וגו'. לכאורה יש כאן כפל לשון איש אחד איש אחד, הול"ל איש אחד למטה אבותיו תשלחו, ובירושלמי איתא (סוטה פ"ז ה"ה) על דעתיה דרבי עקיבא עשרים וארבעה היו ולדעתיה דרבי ישמעאל לשונות כפולין הן, ועכ"פ בין ובין כך טעמא בעי למה נכתב ונכפל איש אחד איש אחד. וי"ל הכונה להורותם לדייק בהליכתם שכל אחד מן המרגלים ילך ויתבודד בדעתו כאילו רק הוא אחד לבדו נשלח ולא יתנלו בעצה אחת בכנופיה. ובאמת אם היו הולכים באופן זה לא היו באים לידי אותה עצה. וז"ש אצל כלב ויעלו בנגב ויבא עד חברון, לשון יחיד, כי הוא הלך ביחידות בדד עם עצמו כמו שנצטוו. וז"ש משה ליהושע יה יושיעך מעצת

מרידה נוראה בקב"ה ולא היה להם שום התנצלות ע"ז, לכן עשה הקב"ה ברחמיו וצויה לשלחם, ממילא נעשה מזה מצוה, ומעתה יש להם פתחון פה כי היצו"ר הכשילים לעבור על המצוה כדרכו ולא היה בכחם לעמוד בנסיון, ועי"ז הומתק מעט פגם החטא, וז"ש חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות, פי' הקב"ה עשה השליחות למצוה כדי שיהיה להם מקום לטעות ויוכלו להצטדק ע"ז.

שלח לך וגו'. פירש"י למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר. צ"ב למה קרא אותם רשעים הכי בשביל שלא לקחו מוסר ורשעים קריית להו.

וי"ל עפ"י מה שכתב אא"ז ז"ל הובא בלקוטי בני שלשים פ' משפטים דנודע מה שפירש הבעש"ט הק' אמרם שגגת תלמוד עולה זדון (אבות פ"ד י"ג), שלפעמים מכניסים משמאי במחשבת הצדיק איזה הרהור לא טוב ח"ו, או שהוא נכשל בחטא קל, והוא בכונה מעילת כל העילות כדי שעי"ז יתעורר הצדיק אל התשובה, והוא שב ומתמרמר בכל לבו על הדבר ההוא ועי"ז מכניס הרהור תשובה בכל העולם, ומעלה עם תשובתו הזדונות של הרשעים, וזהו שגגת תלמוד הוא הצדיק, במה שהוא נכשל ועושה תשובה בזה עולה זדון של הרשע, ע"כ מהבעש"ט. והנה באמת תשובת הצדיק שמועיל לרשע זה דוקא לרשע מומר לתיאבון, שהוא מחמת תאוה אבל עוד יש בו איזה שייכות עם ישראל, אמנם לרשע מומר להכעיס שהוא אפיקורוס לא יועיל לו תשובת הצדיק כי אין לו שום התקשרות עמו עכ"ה.

ועל דרך זה י"ל הכא ג"כ, דלכאורה יקשה ותדבר מרים וכו' היאך נכשלה מרים הצדיקת בחטא גדול כזה לדבר סרה כביכול במשה רעיא מהימנא, אך להנ"ל מובן דהענין אירע בכונה מעילת כל העילות כדי שתקבל ענשה ותשוב בתשובה ועי"ז יכנסו הרהורי תשובה בלב כל ישראל ויתעוררו לתקן ולשרש מתוכם חטא לשון הרע, אך לרשעים לא יועיל כנ"ל. וז"ש למה נסמכה וכו', פי' כל מה שאירע ענין מרים הצדיקת היה כדי ללמד תועים בינה לפרוש מעון

מרגלים היינו שלא יתחבר עמם לעצת האחדות אלא ידמה לו שהולך לבדו כשליח יחיד.

כל נשיא בהם. צ"ב לשון נשיא מה עניין מרגלים לנשיאות. והמפרשים פירשו שהוא על שם שנשא לבם והתנדבו להיות שלוחים ע"כ. וי"ל בדרך רמז עפ"י מ"ש א"ז ז"ל ה' הובא בליקוטי בני שלשים פ' מסעי עה"פ ונשיא אחד וגו', דהנה נשיא גימ' ס"א כמנין שמות שיש לכון בג' ברכות ראשונות דשמו"ע בימי בין המצרים (פעי"ח שער הברכות פ"ז), שהם לבושי הוי"ה ב"ה שמות טה"ד כו"ז מצפ"ץ (אותיות הקודמות והאחרות להוי"ה וחילופיהן בא"ת ב"ש) ע"כ. ולפ"ז י"ל כיון דהליכתם של מרגלים נמשכה בחדשי תמוז אב שהם ימי בין המצרים כמבואר בפירש"י ז"ל, ע"כ אמר כל נשיא בהם.

כלם אנשים ראשי בני ישראל המה. פירש"י באותה שעה כשרים היו. צ"ב איך יקרא כשרים לאנשים הללו שהלכו בעצה רעה כדפרש"י להלן עה"פ וילכו ויבואו דאף הליכתן בעצה רעה. וכן קשה היאך אירע שאנשים אלו ראשי בני ישראל נכשלו בחטא כזה. ועוד מהו שאמר משה ליהשע יה יושעך מעצת מרגלים, וכי איזה עצה היתה זו אין זה אלא חטא ופשע ולא עצה.

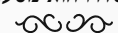
ויש להמליץ דכונתם היתה לזכות את ישראל בשכר עצום, דודאי אם יאמרו שהארץ טובה ואין בה אלא סגולות טובות וקלה לכיבוש, אין ספק שיעלו בני ברצון שמה וילכו בדבר ד' כצאן אחר הרועה, אבל ע"ז לא יקבלו שכר כי להנאתם הם הולכים, ע"כ טכסו עצה להוציא דבת הארץ רעה ואעפ"כ יעלו בני"י כי בגדול בטחונם בד' יאמרו עלה נעלה וכו', ובזה יראו מסירות נפש ואמונה אמיתית בד' ויהיה להם זכות עצומה, וכמו"ש זכרתי לך חסד נעורייך וכו' לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. והנה אמנם כונתם היתה טובה ובאמת כשרים היו, אבל העם לא היה בבחינה זו ועצתן לא עלתה יפה, כיון שהכניסו מורך בלבב העם ושוב לא רצו לעלות.

כולם אנשים. י"ל הכונה שיודעים לבטל כשפים, כמו"ש רש"י בפ' בשלח (שמות יז ט) בחר לנו אנשים פירש"י שיודעים לבטל כשפים לפי שבני עמלק מכשפין היו וכו'. (וכ"ה ברש"י ש"א טו ג עה"פ לך והכית את עמלק, שהיו בעלי כשפים) וכן י"ל כאן שחשש מכשופי עמלק לכן שלח אנשים שיודעים לבטל כשפים. ולכן בשו"ב תיכף החלו להזכיר את עמלק יושב בארץ הנגב, וכונתם לומר שלא הצליחו לבטל כשפיהם החזקים.

ויקרא משה להושע וגו'. ובתרגום יונתן בן עוזיאל וכדי חמא משה ענותנותיה קרא משה להושע בן נון יהשע. וצ"ב מה ענין זה לענוה. וי"ל דהנה כאן הקדים את אפרים למנשה אעפ"י ששמנשה הבכור, ובפ' במדבר בפקודים ג"כ מנה את אפרים לפני מנשה, ופירש"י שם האבן עזרא דהחל מאפרים על דרך יעקב אבינו שהקדים אותו למנשה. והנה י"ל דיהשע שהיה מטה אפרים, מחמת ענותנותו לא חפץ להקרא קודם מנשה הבכור, ע"כ אמר לו משה י' יושיעך כלומר אתה מובטח שיושיעך ה"ת ולא תהיה בעצת מרגלים ומשום כן ראוי אתה להזכר לפני מנשה, וז"ש ויקרא משה וגו' פ' מה שקרא לו קודם סדרו הוא מטעם י' יושיעך.

ויקרא משה להושע בן נון יהושע. פירש"י י"ה יושיעך מעצת מרגלים. פ' מתוך עצתם שאתה תעמוד כנגד המרגלים ועצתם, זה יהיה לך ישועה וגדולה שתהיה מנהיג ישראל, והיינו י"ה יושיעך מסיבת עצת מרגלים, וכן הוא בכלל כמו"ש, וזה שאמר אחר כך ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים' ההם ההלכים לתור את הארץ.

וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי

ד'. הקשו המפרשים מהו על פי ד' הלא ד' לא ציוה כמו"ש שלח לך פירש"י לדעתך אני איני מצוה לך. וי"ל דעל פי ד' נמשך על מדבר פארן, כדמוכח מטעמי המקרא, ופירושו דזמן שליחותם דוקא ממדבר פארן אחר מעשה מרים, זה היה על פי ד'. וז"ש וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ד', זה ששלחם ממדבר פארן היה על פי ד' כדי שיזכרו חומר עון לשון הרע.

עלו זה בנגב ועליתם את ההר. מהו עלו זה, הול"ל עלו בנגב. וי"ל נגב רמז לתורה הרוצה להחכים ידרים (ב"ב כה), הר רמז לציצה"ר צדיקים נדמה להם כהר (סוכה נב), עלו זה בנגב פ' התעלו אפילו מעט בתורה ויהיה בכחכם לכבוש את ההר.

החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב. הקשה האוה"ח ז"ל, למה שינה סדר שלחם הכתוב בכל המדרגות שהקדים בהם חלק הטוב ואחר כך הזכיר חלק הרע, החזק הוא ואחר כך הרפה, הטובה היא אם רעה, הקדים הטובה, וגם מבחן החזק הוא חלק הטוב לדעת טובת הארץ שמגדלת חזקים, וכן במאמר האחרון הקדים לומר השמנה היא ואחר כך אם רזה, וכמו כן היש בה עץ ואחר כך אמר אם אין, ולמה להזכיר המיעוט והרביי הקדים לומר המעט הוא אם רב ע"כ. וי"ל עפ"י מ"ש בזוה"ק (ח"א קכ"ב ע"ב) מאן דאיהו זעיר איהו רב מאן דאיהו רב איהו זעיר, ולפ"ז מסר להם סימן זה, המעט הוא אם רב, כלומר אם יש בהם מדת הכנעה וממעטים את עצמם אזי גבורים הם, אבל אם הם מתנשאים ומתרברים לא תצלח דרכם ויפלו לפני ישראל, ולפ"ז הוא כסדר הכתוב חלק הטוב תחילה.

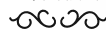
היש בה עץ אם אין. פירש"י אם יש בה אדם כשר שיגן עליהם. וצריך להבין האין יוכלו עובדי אורח בזמן קצר להכיר באותו אדם כשר אם הוא ראוי להגין על בני דורו אם לאו. וי"ל דהנה צדיק אמת הוא איש אשר שפל ברוחו ואין בו גבהות הלב, ומדה זו ניתן לראות בשעה קלה. וז"ש הי"ש בה עץ אם אין"ו, כלומר תבדקו בו באותו הצדיק הנקרא עץ אם הוא בבחי' יש או בבחי' אין.

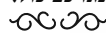
ויעלו ויתרו את הארץ. ויתרו כתיב חסר וא"ו לא כמו בשאר מקומות שנכתב מלא, י"ל רמז שלא היתה כונתם ע"ד האמת, וא"ו היא אות אמת כדאיתא בזוה"ק (ח"א רמ"א ע"ב) ונתתם לי אות אמת, ע"כ כאן בתחילת הליכתם נרמז שנחסר בהליכתם נקודת האמת.

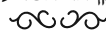
ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד. בדרך צחות, על אותם הבאים לתפלת שחרית ומדלגים על פסוקי דזמרה רק בפסוק שמע ישראל נותנים כל כוחם, ויכרתו משם זמורה פ' כרתו מסדר התפלה את פסוקי דזמרה, ואשכול ענבים אחד, עשו אשכול גדול רק בפסוק שמע וכו' אח"ד.

לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו. כונתם מכיון שראו את העמלקי יושב בארץ הנגב והוא פגם באתון הו"א כמו"ש רש"י בסוף פ' בשלח ה"ו מן השם וא' מכסא, ע"כ חששו שכוחו גדול כי אתון הו"א בידו, וזהו שאמרו כי חזק הו"א ממנו, פ' חוזקו הוא מאותיות שפגם ממנו כביכול.

לו מתנו. תמוה מה בקשה היא זו ומה יועיל להם הלא הם דברי שטות. וי"ל לו כמו שמא, כמו לו ישימנו יוסף (בראשית טו) פ' אמרו בתמייה שמא כבר מתנו, היינו מיתת הנשמה במצרים ואין לנו חיות וקרויים מתים ואין אנו נחשבים בעיני ה"ת, ע"כ נתנה ראש ובדעת נשוב למצרים ונתקן את אשר עוינו שם ונשובה ונחיה.

נתנה ראש ונשובה מצרימה. הדבר קשה הבנה איך יתכן שאנשים גדולים כאלו בעלי השגה, דור דעה,

ירצו לשוב לתועבות מצרים, והלא אפילו אם רצו לא יוכלו אחרי שנתעלו בקרי"ס ובמתן תורה למדריגות נשגבות וראו עין בעין שכנית ד' וענו הולך לפניכם וכו'.

וי"ל עפ"י המובא בספה"ק על מ"ש חז"ל (סוטה ג.) אין אדם עובר דבר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, ומקשים א"כ למה יענש והרי אונס רחמנא פטריה, ותיצרו דלוקה על שהניח לרוח שטות להכנס בו, כי הלא זה עבודתו להדוף רוח שטות ולמנוע ממנו לחזור לנפשינו, וכן איתא בשם הה"ק מקאצק עמ"ש והאספסוף וכו' התאוות תאוה, כפל לשון, פ' התאוה לשוב ולהיות בעלי תאוה כאשר היו במצבם השפל במצרים. וז"ש כאן נתנה ראש פ' נסלק כל מדרגותינו והשגותינו מראשנו ונחזיר הראש למצב הקודם ואז נשוב מצרימה, וכל זה תחבולת היצר כמונב.

ועשו להם ציצית. כתב החת"ס ציצית ע"ל כ'נפי ב'גדיהם ר"ת גימ' יעקב. וי"ל הענין דציצית עם החוטים והקשרים גימ' תרי"ג כדפירש"י, והנה יעקב אבינו אמר עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרת, פירש"י גרתי עולה תרי"ג. והנה איך קיים שם תרי"ג מצוות, אלא הכונה ע"י שקיים מצוות ציצית העולה בגימ' תרי"ג, ולכן נרמז שמו במצוה זו.

ואולי י"ל דנרמזה מצוות ציצית הכוללת כל תרי"ג מצוות במה דכתיב והיה עקב תשמעון פירש"י מצוות קלות שאדם דש בעקביו, ותמוה איזו מצוה היא שאדם דש בעקביו, אינה אלא מצוות ציצית הנגדרת על הארץ ולפעמים אדם דש בעקביו על חוטי הציצית בשגגה, ואיתא בשו"ע או"ח (סי' כ"א ס"ד) יש להיזהר בזה עיי"ש במג"א, אמנם בבה"ט הביא דאין בזה איסור, עכ"פ הוה מצוה שנדושה בעקב, עקב רמז ליעקב.

ולא תתורו אחרי לבבכם וכו' אשר אתם זונים אחריהם. צ"ב לאיזה צורך הוסיף הכתוב לומר דברי תוכחה אשר אתם זונים אחריהם, למה לא סגי בציווי ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ותו לא. וי"ל דאינה תוכחה אלא נתינת טעם, כי איסור הסתכלות בעין אינו נראה לאדם חמור כ"כ באמרו מה בכך הלא אינה אלא הבטה בעלמא ואין בה מעשה, אבל האמת דבזה מגרי יצה"ר בנפשיה ועלול לבא לידי מעשה אחר הראיה מכח הראיה האסורה, וז"ש ולא תתורו וכו' והטעם הוא אשר אתם זונים 'אחריהם', התורה ירדה לסוף דבר ואחריתו.

פרקי אבות

הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו (פ"ג מ"א). יש לדייק למה אמר בשלומה של מלכות, לכאורה היה לו לומר הוי מתפלל לשלומה של מלכות. וי"ל בדרך צחות דהנה עיינו הרואות דאחינו בני ישראל מפורדים לכתותיהם ומפלגותיהם, ובעוה"ר באים לידי שנהא ולפעמים אף רדיפות אלו על אלו ר"ל, אבל כל זאת רק כל עוד יש שלום מלכות בארצם באין מחריד, משא"כ בשעת מצור ומצוק וגזירות מיד מתאחדים ומשכיחים מלבם כל דברי הקנטור שהיו ביניהם ומתפללים יחד להקב"ה להצילם מגזירות השלטון. וז"ש הוי מתפלל 'בשלומה' של מלכות, פ' ביותר צריך אדם להתפלל כשהמלכות נתונה בשלום ויש לאחב"י מנוחה ושלום, אז צריך להתפלל על שלום בין אחב"י, שאלמלא מוראה, פ' כשאין עליהם מורא מגזירות אזי איש את רעהו וכו'.

איש את רעהו חיים בלעו (שם). צ"ב למה זה יבלעו זה את זה חיים דייקא והלא אין זה דרך אכילה כלל אלא קודם ימיתוהו ואח"כ יאכל. וי"ל דקנאת איש מרעהו כ"כ עצומה עד שרוצה בלבוש את זולתו לכתחילה בעודו חי ועיניו רואות כיצד נופל בפיו של שונאו ובולעוהו ר"ל.

יפוצו מעינותך חוצה

מהנעשה ונשמע ב"מכון בני שלשים"

ספר מגיד תעלומה וספר והיה ברכה על מסכת ברכות לרבינו הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינאב זיע"א

מיוחדים הם במינם ספרי רבינו מהרצ"א מדינאב זיע"א להיותם כוללים בתוכם מאמרים שונים בדרך הפרד"ס וחסידיהם, אמנם ספר מגיד תעלומה שונה הוא מכל ספריו באשר הוא מיוסד על מסכת ברכות בדרך העיון על גפ"ת ופוסקים, וכן ספר והיה ברכה על סדר המשנה ומפרשיה של מסכתא זו, ספרים נפלאים אלו הותיר רבינו אחריו ברכה בין כתביו הק' ואף נקב את שמו של הספר הקטן והיה ברכה למשניות, אמנם הספר הגדול על המסכתא קיבל את שמו מגיד תעלומה ע"י מרן הדברי חיים מצאנז בעת שנת הסכמתו עליו.

רבינו הגדול מהרצ"א בגאונותו ובקיאותו העצומה בכל מכמני הש"ס ומימרות התנאים ואמוראים היו ידיו רב לו לרדת לעומק הבנתם ולברר דברי חז"ל במשנה ובתלמוד ואת כוחו זה הראה בשני חיבר על מסכת ברכות, הקשה נוקב ויורד ומפרש ותוספות עפ"י דרכו, ומשם והמפרשים ה"ה בעל תלמידי רבינו יונה, שלטי וחד לפום שיעורא דיליה, לאסוקי שמעתתא פסקי הלכה למעשה וכמעשהו בראשון כן "והיה ברכה" מפרש דברי בארה אל פירושי הרמב"ם הרע"ב ותיוו"ט דבר דבור על אופניו לא הניח דבר גדול ודבר קטן שלא הפך בו עד היסוד, ועל כולם הוסיף עוד ביזו הגדולה לגלות אופן מסודות התורה דברים נפלאים ונחמדים מפז.

בהוצאה זו נעשה מאמץ רב לקרב את תורתו של רבינו לשולחן הלומדים ולהקל על המעינים, ומשום כך שולבו פירושי המשניות והיה ברכה בתוך הספר מגיד תעלומה כל משנה ומשנה במקומה לבל יחסר המזג, אולם כדי שלא לבלבל את לומדי המסכתא על הסדר חולק ספר מגיד תעלומה עצמו לשני ראשים, החלק הראשון הוא ביאורי הגמרא רש"י ותוספות על הסדר, ונוסף עליו ליקוט מכמה הוספות ביאורי הגמ' מספר דברים נחמדים, החלק השני הינו ביאורי הרי"ף והפוסקים שהיו מעורבים בין הסוגיות קנו מקומם כחטיבה אחת בספר שני בפני עצמו. על כל הנ"ל נלווים הגהות "הצבי והצדק" מאת כ"ק האדמו"ר שליט"א הכולל ביאורים והערות בעת הצורך ציטוט מאמרי חז"ל וכן השוואות משאר ספרי רבינו ומספרי הפוסקים, בשנת תשס"ד ראו ספרים אלו אור חדש לראשונה, ומאז כבר נדפסו בכמה מהדורות מפוארות בתוספת מפתחות מפורטים הפותחים שערים לכל ענין בכלל ובפרט, ומעתה הנו ספר מושלם בכמות ובאיכות בעזרה"י, והכל באופן נפלא ובאותיות מאירות עינים.

תורתן של אבות

דברי תורה מרבותינו הקדושים זיע"א

פרשת שלח

כל נשיא בהם. יש לפרש תיבת בה"ם, דהנה אי אפשר לומר שהיו אלו המרגלים נשיאים דהרי מפורש כמה פעמים מי היו הנשיאים, ואי אפשר לומר שקודם בואם לחצרות נפטרו הראשונים דהרי אליצור בן שדיאור היה במחלוקתו של קרח, ושלומיאל הוא זמרי היה בערבות מואב סוף ארבעים שנה, אלא ע"כ לומר שהראשונים היו נשיאים לעסוק בדברים הכוללים הצריכים אל המקדש והקודש והמסעות, וחוצ' לזה היה נשיא לכל שבט בדברים הפרטים בין איש לרעהו בין משפחה למשפחה וכיוצא, וז"ש כל נשיא בה"ם, אלו היו נשיאים בתוכם נ"ל. (ליקוטי מהרצ"א)

~~~~~

על פי ה'. יש לומר מכאן רמז למה שהובא בשם הרה"ק מלובלין שאמר על עצמו שאפי' הקב"ה בעצמו יעיד עליו שהוא צדיק לא יאמין רק לאותו רגע ותו לא. דהנה כאן נבחרו אנשים צדיקים עפ"י ה', והיינו שהקב"ה העיד עליהם שהם צדיקים ובכ"ז תיכף בהליכתם הלכו בעצה רעה וכמ"ש וילכו כו' מקיש הליכתם לביאתם. (תפוחי חיים)

~~~~~

ויהם כלב. דרגא תביר. רמז למה שכתב רש"י עשה עצמו כאילו גם הוא בעצה עמהם, וזה דרגא תביר כאילו ירד ממדרגתו (תפוחי חיים - טעמי המקרא)

~~~~~

ארח אפים ורב חסד נושא עון ופשע. ולא כתיב ואמת, אם האמת נעשה כלי לשקר גם האמת נעשה שקר, וחילופו אם השקר נעשה כלי לאמת נעשה אמת, וראי' לדבר המרגלים אמרו אמת בתחילה כדי לקיים השקר ולכן כשהתפלל מרע"ה לא הזכיר בתפילתו מדת ואמת שלא לעורר עליהם, והמובחר שבאבות יעקב אבינו ע"ה מה עשה עם

לבן במקלות ואעפ"כ השי"ת נתן עליו חותמו אמת כאמור תתן אמת ליעקב ומדורו תתן כסא כבודו. (בני שלשים)

שבת מברכים תמוז

כתבו בספה"ק תמוז"ז ר"ת ז'מני תשובה מ'משמשין ו'באין. וי"ל ענין התחלת זמן תשובה בימי תמוז, דהנה בחדשים האלו תמוז אב נחרב בעזרה"ר הבית המקדש, וכל שלא נבנה ביהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו, וזה לשון ירושלמי (יומא פ"א) אמרו כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו, ולכן התחלת זמן תשובה מימי תמוז דכיון שלא נבנה בימיו ביהמ"ק שנחרב בחדשים האלה הרי הוא כאילו נחרב ע"י עונותיו. (אור מלא)

פרקי אבות

מסורת סייג לתורה (פ"ג מ"ג). הנה סייג הוא גדר לבל יכנסו זרים בגינה או כרם וישלטו בו, ועושין גדר ולא יוכל זר ליכנס בו רק בעל הגינה והכרם הוא יכנס ע"י הפתח הידוע לו והפתח גנוז אצלו, כן הוא הענין בכאן הנה התורה כתובה לפנינו וכבר העתיקה האומות ללשונויותיהם, אבל המסורת זהו מה שנמסר בתושבע"פ, מזה אין טועמין טעם מתוק רק בני ישראל עם קרובו, והם הם הסודות בינו ובין בני ישראל, וזהו מסורת סייג לתורה לבל יכנסו בה זרים הבן. (ליקוטי מהרצ"א)

~~~~~

סייג להכמה שתיקה (שם). נראה בטעם הפסוק (קהלת ה) אל תבהל את פין כי האלקים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דברין מעטים. נראה דמחמת יראת שמים יש למונע הדיבור, ע"כ סיי"ג לחכמה"ה שתיקה"ה במספר מכוון יראת שמי"ם. (בני שלשים)

מכתבים למערכת

דבר המערכת

הנה דבר זה אם היה הדלקת והטבת הנרות בז' ימי המילואים אינו פשוט כ"כ כיון דפשטיה דקרא בפר' פקודי מיירי ביום שמיני למילואים כדכתיב שם וידבר ה' אל משה וגו' ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד וגו' והבאת את המנרה והעלית את נרתיה ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן וגו' וישם את המנרה באהל מועד ויעל הנרת לפני ה' כאשר צוה ה' את משה. אלא שברמב"ן שם (פסוק כז) כתב וז"ל: משה הקטיר עליו כל שבעת ימי המילואים ואף על פי שלא אמר בצוואה והקטיר עליו קטורת סמים, הבין זה משאר העבודות כלן, שהרי צוה אותו בכאן שיסדר הלחם ויעלה הנרות. וכן ויעל עליו את העולה ואת המנחה, משה הוא המעלה, שכן נצטוו זה אשר תעשה על המזבח, שיתחיל הוא לעשות כן בעבדו בימי המילואים, כי הצואות כולן שם על עבודת משה. ואמר אחרי כן עולת תמיד לדורותיכם, שיעשו כן הכהנים לדורות. עכ"ל.

ומבואר מדברי הרמב"ן שכל העבודות שנאמרו כאן עשאו משה בז' ימי המילואים והדלקת הנרות בכלל. אלא שבגמ' גיטין (ס' ע"ב) איתא: א"ר לוי שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן וכו' ופרשת נרות, וכתב רש"י פרשת נרות - בהעלותן לפי שבו ביום התחילו להדליק, ולפי"ז נראה שלא היה הדלקה מקודם כלל. וצ"ע. עכ"פ לענין הטבה כתב בנחלת יעקב פר' פקודי שם (מכס"ז) וז"ל: **ובשבעת ימי המילואים לא היה הטבת הנרות** שלא היו דולקין כל הלילה שהרי משה היה מפרק המשכן בכל יום כמו שפירש הרב בפרשת שמיני וכו' עכ"ל. ודבריו צריכים עיון כי גם אם לא היו דולקין כל הלילה היה צריך להיטיבם, ואולי אפשר לומר שגם היה צריך להיטיבם לא היה זה בכלל עבודה רק מחמת ההכרח ולכן לא נחשב עבודה, ואיך שלא יהיה מסתבר שאחרון הכהן כשהתחיל עבודת הנרות התחיל בהדלקה ולא בהטבה. ועדיין צ"ע.

לכבוד מערכת גליון "הצבי והצדק" השלום והברכה

הנני מתענג מדי שבוע בשבוע בקריאת הגליון הגדוש בדברי תורה מוסר וחסידיהם, והנני לברככם שתזכו להמשיך בפעלכם לזכות את הרבים ולהפיץ מעיינותיכם חוצה.

בגליון של שבוע שעבר פרשת בהעלותך את הנרות וכו' שלך גדולה משלהם שאתה אדמו"ר שליט"א בענין הטבת הנרות ביום שהוקם המשכן שהקשה על מש"כ רש"י עה"פ בהעלותך את הנרות וכו' שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, וקשה דהל"ל מטיב ומדליק דכך הוא סדר העבודה קודם מטיב ואח"כ מדליק, ותיירץ כיון שפרשה זו נאמרה ביום הקמת המשכן שאז הדליק אהרן את המנורה בפעם הראשונה וממילא לא היה נצרך הטבה כי לא הדליקו בה מעולם לכך אמר שאתה מדליק ומטיב את הנרות. עכ"ד, והוא הפלא ופלא.

אלא שיש להעיר על זה כיון דמשה רבינו כבר הדליק המנורה בז' ימי המילואים כדכתיב בסוף פר' פקודי (מ כה) וא"כ ביום הקמת המשכן הוצרך להיטיב את הנרות שהדליק משה ולפי"ז לכאורה תחילת עבודתו של אהרן היתה להיטיב הנרות שהדליק משה וצ"ע.

בכבוד רב, א. אביש הגר

[הרה"ג רבי אברהם אביש הגר שליט"א ראש הכולל פאפא ירושלים עיה"ק]

הרה"ק רבי משולם פייש - השרף מטאהש צצוק"ל זיע"א

צבי אלימלך מבלאזוב זיע"א בן רביה"ק ר' דוד מדינב זיע"א והזכיר את בנו אשר נולד בברכת הרה"ק מטאהש ע"פ עצתו של רבו אביו רביה"ק מדינב ועתה צריך הוא להתייצב בצבא, ויברכו שיפטר מלעבוד בצבא, ואמר לו רביה"ק מבלאזוב זיע"א שבעת ההיא כאשר ביקר הרה"ק מטאהש בביתכם וסעד אצלכם לא נתתם לו דמי פדיון נפש כי לא רצה לקבל אז מכס ועל כן תסע אל בנו של הרה"ק מטאהש ה"ה הרה"ק רבי **אלימלך מטאהש** זיע"א ותתן לו דמי הפדיון נפש וכן תתן להשפחת בית אביו מכל טוב ובזכות זו תיושע ובכן יינצל מידם, נסע החסיד אל הרה"ק רבי אלימלך מטאהש ונתן לו דמי פדיון נפש והביא אל ביתו ברכה מרובה מיני מעדנים ומאכלים לשב"ק וביקש ממנו שיתפלל על בנו שיינצל מהצבא והתפלל הרה"ק ה"ה מטאהש על בנו וניצל מהצבא.

◆◆◆

קודם שהתפרסם רבינו היה גר בכפר קטן סמוך ונראה לעיר **טשענער** הרה"צ דשם היה מפורסם לבעל מופת וצדיק גדול הלא הוא בעל **המנוחת אשר** צ"ל ורבים הלכו לאורו, וגם התמימי דעת הבעלי בתים מהכפרים הסמוכים לעיר כשהיה להם איזה בקשה הלכו לבעל המנוחת אשר בבקשתם שיעזור להם, ויהי היום לאיש כפרי ותמינם נאבדה פרתו, קם ונסע להרה"צ מטשענער בבקשתו שימצא לו את פרתו הנאבדת, המנוחת אשר שהכיר את גודל צדקתו של הרה"ק מטאהש וגם ידע מהדקות הנוראה שהיתה מנת חלקו רצה לפרסם את שמו וצדקותו שע"כ יירווח לו מעט ע"י שיבואו אליו להתברך בישועות ונחמות, על כן אמר הרה"צ המנוחת אשר להכפרי התמים שילך אל ר' משולם פייש הגר שם בכפרו ושם ימצא את פרתו הנאבדת לו.

הכפרי שלא היה חכם רבה ולא טיפש זוטא לא הבין כוונת המנוחת אשר, והבין שכפשוטו ומשמעו, כשהגיע הכפרי לביתו לקח טיכף מקל גדול בידו והלך לביתו של הרה"ק מטאהש ואמר לו בהאי לישנא: הנה עכשיו באתי בחזרה מהרה"צ מטשענער בבקשתו שאמצא את פרתו הנאבדת וגילה לי רז זה שאצלכם אמצא את פרתו, ואם כן הוא שמע נא ר' משולם פייש מה שאני אומר כעת ובשעת אמירתו הרים הכפרי המגושם את מקלו ונחתו נגד הרה"ק מטאהש ובלשונו הכפרית אמר לו הנה אם תתנו לי בחזרה את פרתו שגנבתם מאתי אז טוב לך ובאם לאו אזי עם המקל הזה אשוב לך את

והוכרח רביה"ק לחזור לביתו לטאהש, והגיע בחזרה לביתו בערב סוכות לפנות ערב אז ראה רוח קדשו של רביה"ק שצויווה לבנות סוכה בביתו בטאהש כי בהגיעו חזרה לביתו לעת ערב טרם התקדש החג כבר לא היה סיפק בידו לבנות סוכה לימי החג.

◆◆◆

אחד מחסידיו רביה"ק מדינב היה חשוך בנים ל"ע שנים רבות והיה גר בעיר הסמוכה לדינוב, ובכל פעם בבואו אל רביה"ק מדינב נכנס להזכיר את עצמו להיושע ולהפקד בזש"ק אך רביה"ק מדינב לא השיב לו כלום, שנה אחת נסע לראש השנה לדינוב אל רביה"ק עם זוגתו ובערב ר"ה נכנס עם זוגתו אל הקודש פנימה עם פיתקא ובבקשה שיושע ויפקד בזש"ק, וזוגתו התקדשה ואמרה שזה הרבה פעמים שהזכירו את עצמם ועוד טרם נושעו ועכשיו אינה יוצאה מחדרו של רביה"ק עד שיבטיח לה שתיושע בזש"ק בבהרה, ויען רביה"ק ויאמר לה איני יכול לעזור לכם ורק עצה אחת אוכל ליתן לכם הנה תלמידי הרב מטאהש נוסע הנה מדי שנה בשנה לחג הסוכות וכאשר יהיה פה תשתדלו אצלו ותבקשו ממנו שכאשר יסע חזרה לביתו יסע דרך עירכם הקרובה לכאן ויברך בבייתכם ויאכל איזו סעודה אצלכם ואשר תפעלו זאת אצלו בטוח אני בע"ה שבזכות

תיפקדו ותיושעו בזש"ק בבהרה. וילכו ויעשו כעצת רבם ותיכף כאשר הגיע שמה הרה"ק מטאהש הלכו והפצירו בו ודברו על ליבו שיתרצה לבוא לבקרם בביתם בעיר הסמוכה ויאכל איזו סעודה אצלם ולא הגידו לו מרת הזמנתם אותו אצלם, אך הרה"ק מטאהש סירב בכך באומרו כי מה היום מיומים שיסע דרך עירם, אך החסידים ואנשי ביתו של הרה"ק מטאהש אשר שמעו את דבר רביה"ק מדינב שבוזו יזכו להיפקד בזש"ק עמדו גם הם והפצירו ברבם שיסע אליהם

ויסעד אצלם והסכים לך הרה"ק מטאהש ואמר שיתדל לנסוע דרך עירם ויתפלל שמה תפילת שחרית, ובאם תמצא דירתם חן בעיניו אף יסעוד אצלם פת שחרית, אחרי החג חזר הרה"ק מטאהש לביתו וקיים את דברו ונסע דרך עירם והתפלל שמה תפילת שחרית ואח"כ נכנס לביתו של אותו חסיד והלך מחדד ומבהית לחצר ויפן כה וכה והיה נראה כמחפש דבר מה, אח"כ שאל הרה"ק מטאהש את החסיד הן חיפשת בכל חדר וחדד ולא מצאתי היכן מונחת העריסה עבור התינוקות שלכם, ויען החסיד ויאמר שאכן עדיין אין לו עריסה לתינוק כי עוד טרם נפקד בזש"ק ל"ע, כשמוע כן הרה"ק פנה ותיכף לצאת לביתם חוצה ואמר שאם כן שיעוד טרם נושעו בזש"ק לא יוכל לסעוד אצלם כי כתיב (משלי כג ו) אל תלחם את לחם רע עין, ומי שאין לו בנים נקרא רע עין ואכזר וכמו שאמרו חז"ל (סנהדרין לו): שאין מושיבין בדיני נפשות זקן מופלג לפי שכבר שח כשר צעיר גדול בנים, ולא מי שאין לו בנים שכל אלו האכזריות מצויה בהם ולכן לא יוכל לסעוד אצלם, ויתחנן החסיד שוב אל הרה"ק ויגד לו שבעבור הדבר הזה הזמינו הנה לסעוד בביתו יען כי אמר לו רבו רביה"ק מדינב שבזאת יוושע ויפקד בזש"ק ואל לא תעבור טעל עבדו וסעדינו ויוושע ויפקד בזש"ק, וכמו כן הוסיפו החסידים של הרה"ק מטאהש להפציר אצל רבם שיתרצה לאכול בביתם בעבור תתברך נפשם בזש"ק, השיב לו הרה"ק מטאהש ואמר לו שבתנאי זה הוא מוכן לסעוד בביתו רק אם הוא מסכים שכעת חיה יולד לו בן אם יסכים לתנאו זה יתירצה לסעוד אצלו, ואמר החסיד שהוא דאי מסכים לכן, והוסיף הרה"ק מטאהש לברכו שיפקד בזש"ק וסעד שם בביתו ואח"כ חזר לביתו בטאהש, ואכן לשנה הבאה נולד לו בן זכר בברכת הרה"ק מטאהש.

וגדל הילד והגיע לגיל שהיה צריך להתייצב לגזירת הצבא, ויסע החסיד אל הרה"ק רבינו רבי השובע ביום כ"ח סיון חל יומא דהילולא של הרה"ק רבי **משולם פייש לאווי** זיע"א הנודע בשם **השרף מטאהש** חותנו של רביה"ק בעל **בני שלשים** זיע"א

תולדותיו

רבי משולם פייש נולד לאביו רבי **מרדכי** ואמו מרת זעלדא בשנת תקפ"א בכפר יאזעפסדארף הסמוך לקארלסבאד שבמדינת מעהרין, בעת ההיא פשתה רוח ההשכלה בכל מדינת מעהרין והוריו ראו כי המקום אינו ראוי לגדלו לתורה ויראה, עמד וכיתת רגליו למדינת עסטרייך וקיבל תורה מהגה"ק הפני יצחק זיע"א, הגה"ק המהר"ם אש זיע"א, הגה"ק רבי דוד שיק זיע"א מטאקוי, ועוד בבחרותו נתקרב אל דרך החסידות והתדבק בהרה"ק רבינו רבי **דוד מדינב** זיע"א [במי בחברותו נסע לחפש רבי השייך לשורש נשמתו והגיע אל הרה"ק מצאנא זיע"א, והרה"ק מצאנא הרגיש מיד את מטרת בואו ואמר לו שרביה"ק מדינב הוא הרבי שלו השייך לשורש נשמתו] והוא הסמיכו לרבי ולקריאת פתקאות, כיהן כאבד"ק טאהש ויצא שמו לתהילה לפועל ישועות בקרב הארץ, בשנת תרל"ג שלטה מגיפת 'החולירע' ור"ח בסביבות הונגריה והגיעה עד שערי העיר טאהש ומסר הרה"ק את נפשו לכפר בעד העם, ויצאה נשמתו הטהורה ביום כ"ח סיון תרל"ג ותעצר המגיפה.

אחריו מילא את מקומו חתנו רבינו הרה"ק רבי **יהוסף מקאסאן** זיע"א בעל בני שלשים, כי בנו הרה"ק רבי **אלימלך מטאהש** זיע"א היה אז עוד צעיר לימים, אח"כ עבר הרה"ק רבי יהוסף זיע"א לכהן בנימאדע דעברעצין קאסאן ואז מילא בנו הרה"ק רבי אלימלך מטאהש זיע"א את מקום אביו. בן ג"ב שנה היה רבה"ק בהסתלקותו כימי חייו של שמואל הנביא, וחתנו ה"ה האדמו"ר הרה"צ **מקאסאני** זצ"ל סיפר שהרבה פעמים דיבר חותנו משמואל הנביא בשעת לימודו ושיעוריו בתורה"ק עם תלמידיו ובטח שהיתה שורש נשמתו של רבינו איזוה שייכות לשורש נשמתו של שמואל הנביא זצלה"ה זיע"א.

עובדות קודש

רבו "האמרי דוד" מטאקאי התבטא על תפילותיו בימי בחירותו שלא ראה מימיו בחור מתפלל כמותו בהתלהבות בוערת כאש, והייטב לב מסיגענט אמר לתלמידו ד"ר ראטענשטיין שכבא בקשרי שידוכים עם בת רבינו, דע לך הרב הקדוש מטאהש הוא מלאך אלקים וכל יוצאי חלציו הם נשמות קדושות מאד.

◆◆◆

בכל יום חמישי אחר הצהרים היה רבינו יוצא לטייל בחצרו באמרו כי אור קדושת השבת קודש הממשמש ובא מאיר כבר בפניו ועל כן רוצה לשאוב בקרבו אור קודש המזוהק המתפשט בעולם על ידי קדושת השבת קודש, ובכל ערב שבת היה בעצמו מנקה את קורי העכביש של בית המדרש.

◆◆◆

הרה"ק זיע"א היה נוסע בכל שנה ושנה אל רבו רביה"ק מדינב לימי חג הסוכות והיה נוסע מקודם ליהו"כ לעיר מנזאלאברייך שם היה בצוותא עם הרה"צ רבי **משה שעהנפעלד** חתן רבינו בעל בני יששכר ואחרי יו"ה נסע משם לחוג את חג הסוכות לדינוב אצל רבו רביה"ק מדינב ושם בנה סוכה לעצמו. שנה אחת כשהיה אצל בחג הסוכות אכל רביה"ק מדינב האם טרם נסיעתו הוא עושה סוכה בביתו בטאהש והשיב לו רביה"ק שאינו עושה סוכה בביתו כיון שהוא נוסע בכל שנה ושנה לכל ימי החג לדינוב ואין לו צורך בבניית סוכה בביתו, ויאמר לו רביה"ק מדינב שאי"פ שהוא נוסע מביתו לסוכות יעשה בביתו סוכה נאה נדבעי.

בשנה הבאה טרם יצא רביה"ק לדרכו בנה סוכה לעצמו לקיים צויו של רבו ואח"כ יצא לדרכו למעזאלאברייך ליהו"כ ואחר יו"ה"כ המשיך אמש לדינוב, ובאמצע הדרך היה שם נחל קטן ושריטת אד ששלו אז המים על כל גדותיו ושטף את כל שטח האדמה אשר סביבו וגם את הדרך אשר ילכו בה לדינוב ולא היה שום אפשרות לנסוע לדינוב

גופכם... הרה"ק מטאהש בתמימותו ובענוותנותו הגדולה השיב לו ואמר שילך לביתו בשתיקה והבטיח לו שבזוהי בלילה ההוא כבר ימצא את פרתו שתשוב אליו והכול יבוא על מקומו בשלום, ואכן ע"י זכותו ותפילתו של הרה"ק מטאהש באה פרתו בחזרה עוד בלילה ההוא אל מקומה, אחר המעשה הזה התפאר הכפרי בפני מכריו שטוב עשה שנסע להרה"צ מטשענער, והוסיף ואמר הנה אתם רואים שהרה"צ מטשענער היה יודע תיכף מי הוא הגנב שגנב את פרתו...

◆◆◆

אירע פעם לפני פסח בעיר נירעדהאז שתפסו יהודי אחד מפשטי העם שעבר עברה פלילית לפי חוק המדינה שלהם, ועצרו אותו ושמו אותו בבית האסורים דשם עד שיהיה יום המשפט שלו, בינתיים נתוודע לרבה"ק שיהודי אחד נמצא בבית האסורים בנירעדהאז וימי הפסח ממשמשים ובאים והיהודי לא יוכל להיות בביתו עם בחג הפסח קם רבינו ונסע לנירעדהאז לדבר עם שר ראש העיר דשם ולהשתדל אצלו שיתנו חופש ליהודי הנ"ל שיוכל להיות שורר בביתו את ליל הסדר של פסח עם משפחתו ביחד ואל כ"י חג הפסח ג"כ ואחר החג יוכלו לקחת אותו בחזרה, שאל השר את רבה"ק ומה יהיה באם כשהנ"ל לא יתייצב אצלם אחר הפסח ולא יוכלו להושיבו שנית לבית האסורים, ענה רבה"ק אני מוכן לבוא ולישב תחתיו בבית האסורים באם שלא יופיע הנ"ל בעצמו לזמן ההוא וגם מוכן אני לחתום ערבות על זה, ונתרצה השר לדברי רבה"ק ונתן צו שיתנו חופש ליהודי הנ"ל על כל ימי החג לזמן חרותו, ורבונו יע"ץ ליהודי הנ"ל שיקיים את הפסוק ויברך יעקב לשדה ארם מעבר לגבול ההלה קיים את דברי רבה"ק והכל שריר וקיים.

ואמנם החסידים ואנשי של רביה"ק שידעו מהענין ומן כת הערבות שנתן רבה"ק בחתימת יד קדשו להשר הנ"ל לא נחו ולא שקטו ובטחו בישועת ה' וכל כך עשה רושם השתדלותם של החסידים ואנשי של רבה"ק עד ששר העיר בעצמו הביא ונתן בחזרה את כתב הערבות הנ"ל שחתם רבה"ק בעצמו והשר ההוא בעצמו קרע את הכתב ההוא לקרעים לפני רבה"ק ונתקיים וקרע רוע גור דינו, ואמנם כששלחו את ההזמנה מבית המשפט לרבה"ק אחר פסח שיופיע ויבא בעצמו להתייצב שם אצלם במקום היהודי הנ"ל וכמו שבעצמו חתם על כתב כזה, אז טען רבה"ק שהוא רוצה לראות הכתב הזה שהם אומרים שהוא בעצמו חתם ע"ו, ואמנם הכתב איננו בנמצא כי נקרע לקרעים ולא נשאר שום רושם מהכתב הנ"ל, וממילא ריחו והצלה היתה ליהודים וילכו שניהם לחירות מהם גם רבה"ק וגם היהודי הנ"ל ניצל בזכות רבה"ק זצלה"ה.

הילוכם בקודש

עובדות והנהגות מרבותינו הקדושים מקאסאן צצוק"ל

מנהגי נישואין [ח"ג]

יא. ליוו את החתן לתחת החופה בשירה וזמרה, וכשהחתן עמד תחת החופה היו מזמרים ברוך הבא וכו' בנוסח המקובל וכשהכלה באה תחת החופה זמרו מיד מן בן שיח שושן חוחים וכו' לא אמרו לפני זה ברוכה הבאה.
יב. לא נהגו כשהכלה באה אל החופה יהיה החתן הולך יוצא לקראתה.
יג. המנהג אצל המון העם היה שסבבו עם הכלה סביבות החתן שלשה פעמים, ואצל אנשי מעשה יודעי דבר היו מסבבים שבע פעמים.
יד. רבינו הקפיד שהכתובה תהיה כתובה בכתב יד פשוט לשמה ולא השתמש בכתובות המודפסות.
טו. בחתונת צאצאי רבינו נהגו להעמיד שתי חופות זה אצל זה והוא ע"פ מנהג זידיטשוב, ובנשואי בתו של רבינו כשהגיעו עם החתן תחת החופה הכריז הגבאי ר' נטע ז"ל על פי ציווי רבינו שלא יעמדו תחת החופה השניה ותהיה פנויה מכל כי היא הוכנה להשכינה הק'.
טז. רבינו הקפיד אצל יוצאי חלציו ובני משפחתו לקדש בטבעת מרובע חלק של כסף דוקא, ואחר שהחתן נכנס עם כלתו לחדר היחוד נתן לה מתנה הטבעת עגול של זהב, והקפיד רבינו שבכל שבעת ימי המשתה תשא הכלה על אצבעה אותו טבעת המרובע של כסף.